3.11.2026

Resurssipoliittinen osasto
Neuvotteleva virkamies Tommi Nordberg

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

HE 255/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä HE 255/2026 vp.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta, joka korvaisi voimassa olevan maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain.

Puolustusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

1 Yleistä

Puolustusministeriö pitää ehdotettua uutta lakia tarpeellisena. Voimassa oleva maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettu laki ei kaikilta osin vastaa nykyisen teknologisen toimintaympäristön, kansainvälisen puolustusyhteistyön tai Suomen Nato-jäsenyyden vaatimuksia.

Maanpuolustuksen kannalta merkityksellinen teknologia ei nykyisin rajoitu perinteisiin puolustustarvikkeisiin. Puolustusjärjestelmän suorituskykyjen kannalta keskeisiä ratkaisuja kehitetään muun muassa informaatio- ja viestintäteknologian, puolijohteiden, kvanttiteknologian, materiaaliteknologian sekä muiden kaksikäyttöteknologioiden aloilla. Tämän vuoksi on perusteltua, että puolustusviranomaisilla on mahdollisuus arvioida patenttihakemuksen kohteena olevan keksinnön merkitys maanpuolustukselle ennen keksintöä koskevien tietojen julkisiksi tulemista.

Ehdotettu sääntely parantaisi mahdollisuuksia estää sellaisen teknisen tiedon ennenaikainen julkistaminen patentointiprosessissa, jonka paljastuminen voisi olennaisesti heikentää Suomen puolustuskykyä taikka mahdollistaa vastatoimien kehittämisen. Samalla esitys tukisi kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä ja mahdollistaisi nykyistä paremmin sen, että salassa pidettävää puolustuskeksintöä koskevat oikeudet säilyvät keksinnön haltijalla.

2 Säänteln soveltamisala

Ehdotettua lakia sovellettaisiin keksintöihin, jotka pääasiassa liittyvät puolustustarvikkeisiin tai kansalliseen valvontaluetteloon sisältyviin kaksikäyttötuotteisiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Puolustuskeksinnöllä tarkoitettaisiin tällaista keksintöä, jonka salassa pysyminen on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä.

Puolustusministeriö pitää soveltamisalan kytkemistä kansallisen vientivalvonnan alaisiin tuotteisiin lähtökohtaisesti perusteltuna. Sääntelyratkaisu täsmentää lain aineellista soveltamisalaa ja kohdentaa viranomaisarvioinnin sellaisiin teknologioihin, joihin liittyy tunnistettuja puolustus- tai turvallisuusintressejä.

Soveltamisalan käytännön toimivuuteen on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota. Keksinnön liittyminen vientivalvonnan alaiseen tuotteeseen ei ole kaikissa tilanteissa yksiselitteisesti arvioitavissa. Tulkinnanvaraisuutta voi ilmetä erityisesti nopeasti kehittyvien kaksikäyttöteknologioiden sekä useita teknologia-aloja yhdistävien ratkaisujen yhteydessä.

Lain toimeenpanon yhteydessä on tämän vuoksi tarpeen huolehtia siitä, että patentinhakijoille, yrityksille, tutkimusorganisaatioille ja patenttiasiamiehille annetaan riittävän selkeää ja käytännönläheistä ohjeistusta lain soveltamisalasta sekä ensihakemusvelvollisuuden sisällöstä.

Salassapitopäätöksen tulee perustua tapauskohtaiseen arvioon siitä, onko keksinnön salassa pysyminen maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä. Salassapitopäätöksen poikkeuksellinen luonne on otettava huomioon päätöksenteossa.

3 Salassapitopäätös ja viranomaisten toimivaltuudet

Hallituksen esityksen mukaan Puolustusvoimien Pääesikunta voisi määrätä puolustuskeksinnön salassa pidettäväksi sen jälkeen, kun keksintöön on haettu patenttia. Päätös olisi tehtävä kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa patenttihakemuksen tekemisestä, ja se olisi voimassa enintään vuoden kerrallaan. Päätös olisi kumottava viipymättä, kun salassapito ei enää olisi maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä.

Puolustusministeriö pitää ehdotettua päätöksentekomallia asianmukaisena. Toimivallan osoittaminen Pääesikunnalle vastaa puolustushallinnon tehtäväjakoa ja mahdollistaa Puolustusvoimien sotilaallisen ja teknisen asiantuntemuksen hyödyntämisen keksinnön merkityksen arvioinnissa.

Salassapitopäätöksen määräaikaisuus turvaa osaltaan sääntelyn oikeasuhtaisuutta. Päätöksen edellytysten säännöllinen uudelleenarviointi ehkäisee salassapidon tarpeetonta jatkamista tilanteissa, joissa teknologinen kehitys, keksinnön sotilaallinen merkitys tai muut päätöksen perusteisiin vaikuttavat olosuhteet ovat muuttuneet.

Salassapitopäätös tulee perustella siten, että päätöksestä ilmenevät riittävällä tavalla ne maanpuolustukselliset näkökohdat, joiden perusteella salassapitoa pidetään välttämättömänä. Perustelujen laatimisessa on samalla varmistettava, ettei päätöksessä tarpeettomasti ilmaista suojattavia tietoja tai muutoin vaaranneta salassapidon tarkoitusta.

Puolustusministeriö pitää myös Pääesikunnan tiedonsaantioikeuden muuttamista viranomaiskohtaiseksi perusteltuna. Voimassa olevan lain mukainen, yksittäisiin nimettyihin henkilöihin perustuva menettely rajoittaa Puolustusvoimissa olevan teknisen erityisasiantuntemuksen tarkoituksenmukaista hyödyntämistä. Ehdotettu sääntely mahdollistaisi keksintöjen arvioinnin Puolustusvoimien eri yksiköissä olevan asiantuntemuksen perusteella.

Postiosoite
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Tietojen käsittely tulee kuitenkin rajata henkilöihin, joiden tehtävien hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Menettelyssä on noudatettava turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia ja huolehdittava erityisesti käyttöoikeuksien asianmukaisesta hallinnasta, käsittelyn jäljitettävyydestä, henkilöstöturvallisuudesta sekä tietojen turvallisesta siirtämisestä.

4 Ensihakemusvelvollisuus

Ehdotuksen mukaan Suomessa tehtyä, lain soveltamisalaan kuuluvaa keksintöä koskeva ensimmäinen patenttihakemus olisi tehtävä kansallisena patenttihakemuksena Patentti- ja rekisterihallitukselle. Jatkohakemus ulkomaille tai alueelliseen patentinhakujärjestelmään voitaisiin lähtökohtaisesti tehdä 20 arkipäivän kuluttua, jollei Pääesikunta olisi ilmoittanut salassapidon välttämättömyyttä koskevan arvioinnin olevan edelleen kesken.

Puolustusministeriö pitää ensihakemusvelvollisuutta lain tavoitteiden toteutumisen kannalta välttämättömänä. Ilman ensihakemusvelvollisuutta puolustusviranomaisella ei olisi käytännössä mahdollisuutta arvioida Suomessa tehdyn keksinnön salassapitotarvetta ennen keksinnön saattamista ulkomaisen patenttiviranomaisen tai kansainvälisen patenttijärjestelmän käsiteltäväksi.

Ensihakemusvelvollisuuden soveltamiseen voi kuitenkin liittyä tulkinnanvaraisuutta erityisesti kansainvälisissä tutkimus- ja kehittämishankkeissa, joissa keksintö on syntynyt useassa valtiossa toimivien henkilöiden yhteistyönä. Tämän vuoksi käsitteen Suomessa tehty keksintö soveltamisesta tulee laatia riittävä ja käytännönläheinen ohjeistus. Ohjeistuksessa tulisi käsitellä muun muassa kansainvälisiä konsernirakenteita, yhteiskeksintöjä sekä tilanteita, joissa keksinnöllinen toiminta on jakautunut useaan valtioon.

Ehdotettua 20 arkipäivän määräaikaa voidaan pitää lähtökohtaisesti kohtuullisena. Menettelyn toimivuus edellyttää kuitenkin, että Patentti- ja rekisterihallituksen ja Pääesikunnan välinen tiedonsiirto järjestetään viivytyksettömäksi ja tietoturvalliseksi. Lisäksi Pääesikunnalla tulee olla riittävät henkilöstövoimavarat ja muut toimintaedellytykset alustavan arvioinnin suorittamiseen säädetyssä määräajassa.

5 Patenttihakemusten tietoturvallinen käsittely

Salassa pidettävien patenttihakemusten käsittely edellyttää turvallisuusluokituksen mukaisten käsittelyvaatimusten noudattamista menettelyn kaikissa vaiheissa. Vaatimukset koskevat muun muassa sähköisiä tietojärjestelmiä, tiedonsiirtoa, toimitiloja, henkilöstöä, käyttöoikeuksia sekä asiakirjojen säilyttämistä ja hävittämistä.

Patentti- ja rekisterihallituksella tulee olla valmiudet käsitellä salassa pidettäviä hakemuksia siten, ettei hakemuksen olemassaolo tai sisältö tule ennenaikaisesti julkiseksi. Myös Patentti- ja rekisterihallituksen ja Pääesikunnan välisen tietojenvaihdon on täytettävä sovellettavan turvallisuusluokituksen mukaiset vaatimukset.

Vaikka turvallisuusluokiteltujen hakemusten määrän arvioidaan jäävän vähäiseksi, hakemusten vähäinen määrä ei vähennä tietoturvallisuusjärjestelyjen merkitystä tai niille asetettavia vaatimuksia. Käsittelyssä tulee kaikissa tilanteissa varmistaa suojattavien tietojen luottamuksellisuus, eheys ja saatavuus.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

6 Keksinnön hyödyntäminen salassapidon aikana

Ehdotuksen mukaan patentinhakija voisi salassapitopäätöksestä huolimatta hyödyntää keksintöä ammattimaisesti, jos olisi ilmeistä, ettei hyödyntäminen vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua. Säännös mahdollistaisi esimerkiksi keksinnön hyödyntämisen yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa.

Puolustusministeriö pitää ehdotettua lähtökohtaa perusteltuna. Salassapitopäätöksellä ei tule rajoittaa keksinnön hyödyntämistä laajemmin kuin maanpuolustuksen edun turvaaminen välttämättä edellyttää.

7 Kansainvälinen patentointi ja Nato-yhteistyö

Ehdotettu laki mahdollistaisi patentin hakemisen salassa pidettävälle puolustuskeksinnölle ulkomailta Pääesikunnan luvalla edellyttäen, että keksintö pidetään salassa myös asianomaisessa valtiossa. Sääntely liittyy puolustukseen liittyvien patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroista turvaamista koskevaan Nato-sopimukseen.

Puolustusministeriö pitää ehdotettua muutosta merkittävänä ja perusteltuna. Voimassa olevan lain pakkolunastukseen perustuva malli ei ole mahdollistanut sitä, että suomalainen yritys säilyttäisi oikeudet salassa pidettävään puolustuskeksintöön ja hakisi keksinnölle patenttisuojaa muissa Nato-jäsenvaltioissa.

Ehdotettu sääntely parantaisi suomalaisten yritysten mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin puolustusalan tutkimus-, kehittämis- ja tuotantohankkeisiin sekä muuhun Nato-yhteistyöhön. Sääntelyllä voidaan siten arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia myös kotimaisen puolustusteollisuuden kilpailukykyyn ja kansainvälisiin toimintaedellytyksiin.

8 Omaisuudensuoja ja korvausjärjestelmä

Esityksen mukaan voimassa olevan lain mukaisesta pakkolunastusmenettelystä luovuttaisiin. Keksinnön omistusoikeus säilyisi keksinnön haltijalla, mutta salassapitopäätös rajoittaisi keksinnön julkistamista, patentin myöntämistä ja kaupallista hyödyntämistä. Keksinnön haltijalle maksettaisiin täysi korvaus salassapitopäätöksestä todennäköisesti aiheutuvista taloudellisista menetyksistä.

Puolustusministeriö pitää ehdotettua mallia voimassa olevaa sääntelyä oikeasuhtaisempana. Omistusoikeuden säilyminen, salassapitopäätöksen määräaikaisuus, päätöksen edellytysten vuosittainen uudelleenarviointi, muutoksenhakuoikeus sekä oikeus täyteen korvaukseen muodostavat kokonaisuuden, joka turvaa keksinnön haltijan oikeudellista asemaa nykyistä paremmin.

Korvauksen määrittäminen voi käytännössä olla vaativaa, sillä patenttihakemusvaiheessa keksinnön kaupallinen arvo, patentin tuleva suoja-ala ja keksinnön markkinapotentiaali ovat usein epävarmoja. Korvauksen arvioinnissa tulee ottaa huomioon ainakin keksinnön tekemisestä tai sitä koskevien oikeuksien hankkimisesta aiheutuneet kustannukset, salassapito- ja vaitiolovelvollisuuksien noudattamisesta aiheutuvat kustannukset sekä mahdollisuudet hyödyntää keksintöä salassapidon aikana.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Korvauskäytännön yhdenmukaisuuden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi on perusteltua laatia korvausten arviointia, hakemista ja dokumentointia koskevat yhtenäiset toimintaperiaatteet. Menettelyssä tulee samalla varmistaa, ettei korvauksen hakeminen tai määrittäminen johda salassa pidettävien tietojen tarpeettomaan käsittelyyn tai luovuttamiseen.

9 Muutoksenhaku ja oikeusturva

Pääesikunnan salassapitopäätökseen haettaisiin muutosta markkinaoikeudelta. Markkinaoikeuden toimivaltaa voidaan pitää perusteltuna ottaen huomioon sen teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita koskeva erityisasiantuntemus.

Muutoksenhakumenettelyssä on varmistettava salassa pidettävien ja turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaaminen. Vaatimus koskee muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimista, toimittamista ja säilyttämistä, asianosaisten ja asiantuntijoiden tiedonsaantioikeutta sekä mahdollisen suullisen käsittelyn järjestämistä.

10 Lain toimeenpano ja toimivuuden seuranta

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2027 samanaikaisesti uuden patenttilain kanssa. Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto laatisi lain toimeenpanosta selvityksen viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Puolustusministeriö pitää lain toimeenpanon ja vaikutusten järjestelmällistä seurantaa tarpeellisena.

11 Johtopäätökset

Puolustusministeriö pitää hallituksen esitystä maanpuolustuksen, kansallisen turvallisuuden ja kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytysten kannalta tarpeellisena.

Esityksellä uudistettaisiin vanhentunut sääntely, korvattaisiin pakkolunastukseen perustuva järjestelmä oikeasuhtaisemmalla salassapitomenettelyllä ja parannettaisiin mahdollisuuksia turvata maanpuolustuksen kannalta välttämättömien teknisten tietojen salassapito. Samalla sääntely parantaisi suomalaisten yritysten mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen puolustusalan yhteistyöhön ja hakea patenttisuojaa salassa pidettäville puolustuskeksinnöille muissa Nato-jäsenvaltioissa.

Lain asianmukainen toimeenpano edellyttää selkeää soveltamisohjeistusta, turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyyn soveltuvia menettelyjä ja tietojärjestelmiä, viranomaisten riittävien voimavarojen turvaamista sekä Patentti- ja rekisterihallituksen ja Pääesikunnan toimivaa yhteistyötä. Lisäksi ensihakemusvelvollisuuden, korvausjärjestelmän ja keksintöjen salassapitoaikaisen hyödyntämisen käytännön toimivuutta tulee seurata järjestelmällisesti.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi